

Läxan från Nicaragua

Under det tioåriga sandiniststyret har Sverige framstått som en av dess främsta, mest generösa och mest toleranta supportere. Det statliga biståndet på ca 1 miljard gjorde Sverige till ledande givarland i väst och Nicaraguas sjätte biståndsgivare efter östblocket och Kuba.

Den socialdemokratiska regeringen iklädde sig också självmant rollen som internationell opinionsbildare och talesman för den sandinistiska regimen.

En läxa bör den svenska regeringen nu ha lärt sig: att först efter det att demokratiska val hållits behandla frågan om bistånd och om vem som företräder folkets flertal.

Både Lena Hjelm-Wallén och Pierre Schori lät efter valet i Nicaragua den 25 februari meddela — om än efter påtryckningar — att det svenska biståndet skulle fortsätta även efter Chamorroregeringens tillträde i april. Det överväldigande socialdemokratiska engagemanget för Nicaragua, var, enligt samma regeringsföreträdare, således alls inte bundet till den sandinistiska saken. Detta är glädjande information, och, måste erkännas, en smula överraskande för dem som följt den socialdemokratiska politiken under årens lopp sedan revolutionens dagar.

Dessa uttalanden till trots är det då svårt att frigöra sig från intrycket att den svenska politiken ställt stora förhoppningar till sandinismen, och att de båda rörelserna i mycket utgick från likartade politiska föreställningar. Däremot torde de socialdemokratiska beröringspunkterna med segrarna i det nicaraguanska valet vara mer lättträknade. Det enfatiska svenska stödet för "nicaraguanskt oberoende" förefaller inte omedelbart förenligt med den segrande oppositionens avsevärt mera positiva attityd till den amerikanska supermaktsgrannen.

Det må därför vara förlåtet om man på sina håll har förletts att tro att den socialdemokratiska politiken i Nicaragua varit osedvanligt sympatiskt inställd till sandinistregimen. Den svenska politiken kan knappast sägas ha bidragit till att undvika sådana slutsatser.

Unikt svenskt bistånd

Ur ett internationellt perspektiv framstod Sverige under det tioåriga sandiniststyret som en av dess främsta, mest generösa,

Ann-Sofie Nilsson är fil dr i statsvetenskap och verksam som forskare vid Georgetown University i Washington, D.C.

mest toleranta och vokala supporters. Den svenska socialdemokratiska entusiasmen för den sandinistiska revolutionen stannade inte blott vid ett omfattande partipolitiskt stöd och ett frikostigt statligt bistånd, som under de första tio åren uppgick till i runda tal 1 miljard svenska kronor, och placerade Sverige som ledande givarland i väst och Nicaraguas 6:e biståndsgivare efter östblocket och Kuba. Den 30–40 % årliga ökningen av biståndet till Nicaragua var dessutom unik i svensk biståndshistoria. I perioden efter det att Kuba och Sovjet drog tillbaka sitt stöd till Nicaragua (d v s direkt efter det att valets utgång stod klar) och innan den amerikanska kongressen beslutade om ett stödpaket i maj till den nya regeringen kunde Sverige därför glädja sig åt en förstaplats som Nicaraguas främste bidragsgivare totalt.

Till det svenska biståndsstödet kunde även fogas den svenska rollen som internationell opinionsbildare och talesman för den sandinistiska regimen som den socialdemokratiska regeringen självmant iklädde sig. Ett exempel på den självpåtagna uppgiften presenterades i maj i fjol, när regeringen anordnade ett uppmärksammat "fundraising" möte i Stockholm för samtliga Nicaraguas västerländska biståndsgivare i ett försök att bättra på den sinande nicaraguanska statskassan. Att anordnandet av konferensen tydde på ett visst stöd för den sittande nicaraguanska regeringen, som på detta vis gavs en unik chans att förklara sin politik och ekonomi för möjliga biståndsgivare i väst, tycks alla, med undantag för den svenska regeringen själv, vara överens om.

Valet 1984

Att den sandinistiska regimen inte besatt det storslagna stöd hos det nicaraguanska folket som man själv antog torde ha kommit som en lika stor överraskning för de svenska socialdemokraterna som för sandinisterna själva. Frånvaron av säkra indikatorer på riktningen hos den nicaraguanska folkviljan gjorde förstås sitt till för att förvilla sandinisterna såväl som den internationella opinionen. Stor svensk tillit sattes till valet 1984, vars resultat sågs

Den svenska politiken har varit mer intresserad av att stödja sandinisterna än nicaraguansk demokrati.

som ett fullgott tecken på den sandinistiska regimen legitimitet, trots att oppositionskandidaten Arturo Cruz drog sig ur på grund av bristande garantier från sandinisternas sida att valet skulle genomföras i fri och rättvis demokratisk ordning.

Den dåvarande nicaraguanska oppositionen var inte ensam om att sätta frågetecken kring valet 1984. Venezuelas förre president, tillika vicepresident i Socialistinternationalen, Carlos Andrés Pérez, valde att tacka nej till den sandinistiska inbjudan till invigningsceremonierna i januari 1985, med motiveringen att den nicaraguanska revolutionens löfte om politisk pluralism, alliansfrihet, demokrati och blandekonomi hade tappats bort i den sandinistiska politiken.

Olika uppfattningar

Allt eftersom åren gått har den tämligen okritiska svenska inställningen till den

sandinistiska politiken kommit att delas av allt färre internationella aktörer. De spanska och franska broder- och regeringspartierna, PSOE och PS, drabbades av tvivel några år efter revolutionen och har valt att distansera sig från den sandinistiska regimen. Att den amerikanska inställningen till svensk politik i Centralamerika är tämligen negativ till sin natur är dock knappast att förundras över, även

Den socialdemokratiska regeringen har haft en tendens att överse med tvetydigheterna i den sandinistiska politiken.

om skillnaderna länderna emellan enligt Sten Andersson blott varit en fråga om olika uppfattningar om vägen till målet — nicaraguansk demokrati — men inte om målet självt, en tolkning som inte delas i amerikanska kretsar. Enligt Secretary of State James Baker har den svenska politiken varit mer intresserad av att stödja sandinismen än nicaraguansk demokrati.

Kraven på den sandinistiska regimen har genomgående varit lågt ställda och den svenska tonen genomgående okarakteristiskt lågmäld gentemot Nicaragua. Den svenska socialdemokratiska regeringen har haft en tendens att överse med

tvetydigheterna i den sandinistiska politiken i förvisningen att man under normala, icke-krigförande, omständigheter skulle leva upp till det ursprungliga, pluralistiska och alliansfria programmet. Den sandinistiska motviljan att lätta på kontrollen över det nicaraguanska samhället har från svensk sida urskulrats som ett resultat av sandinistisk "machismo", och som en följd av sandinisternas ursprung som "guerrilleros", en roll som man menar förlängdes efter revolutionssegern genom den amerikanska aggressionen och stödet till *contras*.

En nyttig läxa

Det är uppmuntrande att regeringen avser att fortsätta stödet till Nicaragua också efter det att det nicaraguanska folket valt en regering som föga torde instämma med det svenska socialdemokratiska programmet, och som består av en f d opposition som tidigare ägnats ytterligt sporadisk uppmärksamhet från den svenska regeringens sida. Men låt oss hoppas att det är först efter sådana demokratiska val som just genomförts i Nicaragua som frågan om bistånd, och om vem som faktiskt företräder folkets flertal, hädanefter behandlas: inte dessförinnan. Det är läxan vi bör lära från Nicaragua.